

באר הגולה

ולא הדליק מדליק והולך כל הלילה ז' (ח) ואם עבר כל הלילה ולא הדליק אין לו תשלומין: הג"ה (ט) וכללות האחרות ידליק כמו שאר בני אדם אע"פ שלא הדליק בראשונה (מצא כתוב בשם מהר"ל ואגוד' וד"ע):

ז טור ושכ"צ רבי
אגוד' החכמה
לחנך נר יהודה וכ"כ
המרדכי שם.

א מימלא דרנ שנת

כ"א.

ב שם.

תרעג שמנים ופתילות הכשרות לחנוכה. ובו ד' סעיפים

א א כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה (א) ואע"פ שאין השמנים נמשכים אחר הפתילה ואין האור נתלה יפה באותם הפתילות: הג"ה (ב) ומיהו שמן זית מלוא מן המונח (מרדכי וכל בו ומהר"ל) (ג) ואם אין שמן זית מלוא נמשכים שרורס וך ונקי ונוהגים במדינות אלו להדליק נרות של שעה כי אורן נלול כמו שמן ב ואפילו בליל שבת שבתוך ימי חנוכה מותר להדליק בנר חנוכה השמנים והפתילות שאסור להדליק בהם נר שבת: הג"ה (ד) אם אינו נותן נר רק כדי שיעור מלואו

ביאורי הגר"א

תרעג (א) ואע"פ שאין כו' ואין. שם שמנים שאמרו חכמים אין כו' מסככת נהן: (ב) ומיהו. שם ושמן זית כו' ופירשו החוס' נ"מ מדלמך א"נ מריש כו' וע' חוס' ד"ה מריש כו': (ג) ואם אין כו'. כמ"ש שם דליל נהורא טפי: (ד) אם אינו.

מין דליכא מירון אחר נגמלא. חוס' שם: (ח) ואם עבר כו'. כמ"ש נפ"צ דסוכה ועוד אר"ל מי שלא כו' ומכ"ל אין כו': (ט) ובלילות האחרות. כמ"ש עושין סוכה נחש"מ כו' וכן כאן דכל לילה נס נפ"ע כמ"ש ניסא בכל יומא איתא ול"ד לספירה דכתיב תמימות:

1234567

ברכת אליהו

רב יהודה יום ראשון הוראה מברך ב' ומדליק מברך ג' מכאן ואילך מדליק מברך שנים ורואה מברך מאי ממעט ממעט זמן ונימעות נס נס כל יומי איתיה. ולא דמי לספירה — דמפסיד הברכה אם לא ספר לילה אחד כמ"ש בס"מ תפ"ט ס"ח ועמש"ש בסק"ז — משום דבספירה כתיב תמימות (ויקרא כג, טו).

תרעג (א) איתא בשבת כא א"ב: אמר רב הונא פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן בחנוכה בין בשבת בין בחול אמר רבא מ"ט דרב הונא קסבר כבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה ורב חסדא אמר מדליקין בהן בחול אבל לא בשבת קסבר כבתה אין זקוק לה (הלכך בחול שרי — רש"י) ומותר להשתמש לאורה א"ר זירא אמר רב מתנה ואמרי לה א"ר זירא אמר רב פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת. ובגמ' שם לעיל מינה איתא: אמר רבה פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מפני שהאור מסככת בהן (כמין סכין פגומה מסככת בבשר שאין אורו זקוף ונוח במקום אחד אלא נדעך וקופץ ל"א מסככת בהן אינה נכנסת תוך הפתילה אלא סביב מבחוץ — רש"י) שמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן מפני שאין נמשכין אחר הפתילה (ואתי להטות — רש"י). ונהמחבר ר"ל שאף הפסולים בשבת כנ"ל — כשרים לחנוכה. ור"ש כאן אע"פ שאין השמנים נמשכין דזהו פסול שמנים ואין האור נתלה דהיינו מסככת וזהו פסול פתילות — ד"א. והטעם לזה ע"ל סק"ד ומ"א סק"א.

(בג) שבת כג א: א"ר יהושע בן לוי כל השמנים כולן יפים לנר ושמן זית מן המובחר אמר אביי מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי אמר האי משך נהורא טפי (אינו ממחר

דברי הגמ' בשבת כא ב: ... וכבתה אין זקוק לה ורמינהו מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק מאי לאו דאי כבתה הדר מדליק לה לא דאי לא אדליק מדליק וא"נ לשיעורה. וכתבו חוס' שם ד"ה דאי לא אדליק מדליק: אבל מכאן ואילך עבר הזמן ואמר הר"י פורת דיש לזוהר ולהדליק בלילה מיד שלא יאחר יותר מדאי ומ"מ אם איחר ידליק מספק דהא משני שינויי אחריו ור"י נראה דעתה אין לחוש מתי ידליק דאנו אין לנו היכרא אלא לבני הבית שהרי מדליקין בפנים. וכתב הד"א: ואוכל לומר דהאי א"נ פליג על לשון ראשון דלענין אדלוקי יוכל להדליק אף אח"כ. ועב"ח.

(ח) כמ"ש בפ"ב דסוכה כז א במשנה: ועוד אמר ר' אליעזר מי שלא אכל [לילין] יו"ט ראשון ישלים לילי יו"ט האחרון של חג וחכ"א אין לדבר תשלומין וע"ז נאמר מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות (קהלת א, טו). ונהוסיף הד"א: דה"נ בלילה שלאחריו אין יכול לתקן דהלא צריך להדליק מחמת אותה לילה גופא ולהשלים ביום ג"כ א"א דהלא הנר חנוכה הוא נגד הנס דמנורה ומנורה לא היתה דולקת רק בלילה דבבוקר היתה הטבה ובין הערבים ההדלקה וכיון דביום לא הוי הנס איך יוכל לתקן להדליק ביום הוי כמו שם (דישלים) [דאם ישלים] בלילי יו"ט האחרון דלאו זמן סוכה היא דס"ל לחכמים דהוי מעוות כו'.

(ט) כמ"ש בסוכה כז ב: וחכמים אומרים וכו' ועושין סוכה בחולו של מועד. הרי אף דהחיוב הוא כל שבעת ימים, אפ"ה אם לא ישב בסוכה בימים הראשונים, לא הפסיד בזה הימים האחרונים ויושב בשאר הימים בסוכה. וכן כאן — בנר חנוכה — אף שהמצוה להדליק כל ח' ימים, מ"מ אם לא הדליק לילה אחד, בלילות האחרות ידליק כמו שאר בני אדם. משום דכל לילה נס בפני עצמו. ומה שמוסיפים הוא משום הידור כמ"ש נ"סא בכל יום איתא. דאיתא בשבת כג א: אמר

(משנת הרשב"א סימן ק"ע) לפי שאסור להשתמש בנר חנוכה בין בשבת בין בחול ג ואפילו באר הגולה לבדוק מעות או למנותן לאורה אסור (ה) ד ואפילו תשמיש של קדושה כגון ללמוד לאורה ג ממלא דרז שס כ"ג.
ד טור נשם אצו הרא"ש וכתב הר"ן שס דכיון שע"י נס שנעשה נמורה מקוהו עשאוהו כמורה שאין משתמשין בה כלל.

1234567

ביאורי הגר"א

כנ"ל נס"י תרע"ג ס"ז וכן יכול כו' ואזל טעמא דר' ירמיה כמ"ו לפי כו': (ה) ואפי' תשמיש של דאל"כ אזל טעם הנ"ל וכ"מ ממ"ש שס נר ציתו ונ"מ נר ציתו כו' ואם אימא יעשה נר א' ועולה

ברכת אליהו

כשבת שכני ביתו מצטערין לישב בחשך — רש"י. ואם איתא — שדוקא תשמיש חול שהוא כזוי אסור להשתמש לאורה אבל תשמיש של קדושה שרי — יעשה נר אחד, ועולה לכאן ולכאן ויניח על שולחנו ויהיה גם נר ביתו לצורך שבת, [והוי "תשמיש דמצוה כגון סעודת שבת וקריאת התורה" — לשון הרשב"א בשבת כא ב] וגם לצורך נר חנוכה. וכמש"ש כא ב: ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו. [ועד"א].

(ו) עט"ז דוקא בתשמיש עראי, וז"ל הט"ז סק"ד: הוא בעל העיטור בטור ק"ל הא הטעם דאסור להשתמש לאירה הוא מפני שיהא ניכר שהוא נר של מצוה כדפרש"י בגמ' וא"כ מ"ט שרי ללמוד אצלו וכו' וע"כ נראה דגם בעל העיטור לא התיר בתשמיש מצוה אלא דרך עראי דבכה"ג לא מיגרע ההיכר של חנוכה שהכל יודעין שלא הודלק בשביל תשמיש עראי וגם לא חיישינן שמא יטה השמנים הפסולים בחנוכה דלא גזרי' בעראי ומ"ש ב"י בשם ש"ל דלקרות בספר מותר היינו ג"כ דרך עראי בעלמא וא"כ קיצר כאן שו"ע במה שהו"ל לבאר דיש מי שמתיר בתשמיש של מצוה היינו דרך עראי דוקא ולא ללמוד דרך קבע וכאן לא מהני אחר עמו דאפילו בחול אסור דלא יהיה היכר שנעשה לשם חנוכה, עכ"ל. ולכאורה משמע כן בטור שכתב בריש דבריו: ולא חיישינן נמי שמא יטה מפני שאין אורן יפה שהרי אסור להשתמש לאורה ל"ש תשמיש של קדושה כגון ללמוד ול"ש שאר תשמיש ואפי' תשמיש עראי בעלמא כגון לעיין מעות לאורה אסור ובעל העיטור כתב דוקא תשמיש של חול אבל תשמיש של קדושה שרי. ומ"ש הטור מבעל העיטור קאי על מה שהטור סיים: ואפילו תשמיש עראי בעלמא. וע"ז כתב הטור שבעל העיטור כתב דוקא תשמיש של חול. אך שהטור — אחרי שהביא דעת בעל העיטור — כתב שם: ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל וכו'. שהרא"ש כתב בשבת פ"ב ס"ו: אמר רב יהודה אמר רב אסי אסור להרצות מעות כנגד נר של חנוכה ואע"ג דאיפסקי לעיל דכל תשמיש אסור לאורה צריכין לההיא דהרצאת מעות דהא אמרינן לעיל דאסור להשתמש לאורה היינו דוקא תשמיש קבוע דהרואה אומר לשם תשמיש זה הדליקה ולא לשם מצוה אבל תשמיש עראי לזה לא הדליקה ואשמענין רב אסי דאף תשמיש עראי של גנאי הרצאת מעות אסור לפי שידיו סמוכות לנר לעיין בהן יפה וכן משמע לישנא דקאמר כנגד נר חנוכה ולא קאמר אסור להרצות מעות לאורה. וכתב הב"ח: אע"ג דלא כ"כ בפירוש מ"מ מדפסק כמ"ד דאסור להשתמש לאורו בסתם דאפי' בשל מצוה אסור ופסק גמי כמ"ד דאסור להרצות מעות דאפי' תשמיש עראי אסור כמ"ש להדיא אלמא דס"ל דכל תשמיש אסור, עכ"ל. הרי דהרא"ש מתיר תשמיש עראי

לכלות בשמן זית — רש"י. כיון דשמע לה להא דרכי יהושע בן לוי מהדר אמשחא דזיתא אמר האי צליל נהורא טפי (צלול ומאיר — רש"י). ופי' תוס' בנר חנוכה מדאמר אביי מריש כו' ועתו"ס ד"ה מריש כו'. [וז"ל: נראה דאנר חנוכה קאי ומשום טעמא דמסיק דנפיש נהוריה טפי אבל לנר שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המוכתר לפי שנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו כדמוכח במתניתין דכולהו מודו ביה דמדליקין. הרי דגם בנר חנוכה מצוה מן המוכתר להדליק בשמן זית. ועיין ד"מ סק"א]. ומ"ש הרמ"א, "ואם אין שמן זית מצוי מצוה בשמנים אחרים שאורם זך ונקי", הוא כמש"ש: ...מהדר אמשחא דזיתא אמר האי צליל נהורא טפי [אף דשומשמן משך נהורא טפי — ד"א]. ולכן כשאין שמן זית מצוי יהדר אחרי שמן הצלול יותר.

(ד) כנ"ל בס"י תרע"ב ס"ב: ואם נתן בה יותר יכול לכבותה לאחר שעבר זה הזמן וכן יכול להשתמש לאורה לאחר זה הזמן. ואזל טעמא דר' ירמיה כמ"ו לפי כו'. [דאיתא בשבת כא ב: א"ר זירא אמר רב מתנה ואמרי לה א"ר זירא אמר רב פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת א"ר ירמיה מאי טעמא דרב קסבר כבתה אין זקוק לה (הלכך בחול שרי — רש"י) ואסור להשתמש לאורה (שיהא ניכר שהוא נר מצוה וליכא למיחש להטייה — רש"י). והטעם של ר' ירמיה — שמותר להדליק בהן בחנוכה — הוא כמו שהמשיך וכתב המחבר: לפי שאסור להשתמש בנר חנוכה בין בשבת בין בחול. וכאן — אם נותן בנר יותר משיעור מצותו — שמותר להשתמש לאורה, אזל טעמא דר' ירמיה, "שיש חשש שמא יטה אותו נר חנוכה כדי להשתמש בו אחר השיעור של הדלקה שאז מותר ליהנות ממנו" — לשון הט"ז בסק"ב].

(ה) [בסק"ד הבאנו דברי ר' ירמיה בשבת כא ב דאמר שהטעם שמתיר להדליק בחנוכה בשבת פתילות ושמנים שאסורים בשבת, הוא משום כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה. ומוכח מכאן שאף תשמיש של קדושה אסור להשתמש לאורה]. דאל"כ — ונימא שתשמיש של קדושה שרי — אזל טעם הנ"ל, דאכתי יש חשש שמא ישתמש לאורה תשמיש קדושה, ואיכא למיחש שיבוא להטות. ומדמותר להדליק לליל חנוכה דשבת פתילות ושמנים שאסורים בשבת, ש"מ שאפילו תשמיש של קדושה אסור להשתמש לאורה. וכ"מ ממ"ש כג ב: אמר רבא פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה (נר ביתו בשבת והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות — רש"י) נר ביתו עדיף משום שלום ביתו (והכי אמרינן לקמן (כה ב) ותזנח משלום נפשי זו הדלקת נר

באר הגולה

ה טור נסס נעל
העיטור וכ"כ נשנול
הלקט.

ו טור ורנינו ירוסס.

ז שס כרנינו ירוסס.

אסור ה- (ו) ויש מי שמתיר בתשמיש של קדושה (ז) ונוהגים : להדליק נר נוסף כדי שאם ישתמש לאורה יהיה לאור הנוסף שהוא אותו שהודלק אחריו : (ח) ויניחנו מרחוק קצת משאר נרות מצודה: הג"ה וצמדינות אלו אין נוהגים להוסיף רק מניח אללן השמש שזו מדליק הנרות והוא עדיף טפי ויש לעשותו (ט) יותר ארוך משאר נרות שאם לא להשתמש ישתמש לאותו נר (מרדכי) (י) אם נמערב נר חנוכה

ביאורי הגר"א

שהוא תשמיש דחול: (ז) ונוהגי' להדליק. שס ולריך נר אחרת כו': (ח) ויניחנו מרחוק. כנ"ל כסי' תרע"א ס"ז: (ט) יותר ארוך. מטעם הנ"ל: (י) אם נתערב. כמנא דליטרא קציעות נפ"ק די"ט וכ"פ ני"ד סי' פ"ו ס"ג וכלן

לכלן ולכלן ויניח על שלחנו כמ"ש נשעת הסכנה כו': (ו) ויש מי. עט"ז דוקא בתשמיש עראי ולכאורה משמע ק' צטור אך שכתב ול"נ לא"א הרא"ש ז"ל והרא"ש מתיר בתשמיש עראי וט"ז איל לשיטתו שכתב ג' הגיה צרא"ש אצל נראה טעמו דמתיר ממ"ש מעות

ברכת אליהו

מדליקין. וה"נ „יניחנו מרחוק וכו'“, כדי שיהיה היכר כמה נרות מדליקין באותו יום ולא יחשבוהו עמהם — מ"ב סקט"ז. ועיין שער הציון סקט"ו.

(ט) מטעם הנ"ל [שלא יטעו שגם זה נר חנוכה ולא יהיה היכר כמה נרות מדליקין — ד"א].

(י) כתנא דליטרא קציעות בפ"ק די"ט. [דאיתא בביצה ג ב, ד א: ... האי תנא דליטרא דקציעות הוא דאמר כל דבר שבמנין אפי' בדרבנן (אפי' במידי דרבנן כגון ליטרא דקציעות דאיידי בתרומת פירות דרבנן — רש"י) לא בטיל וכ"ש בדאורייתא דתנן ליטרא קציעות שדרסה ע"פ עגול ואינו יודע באיזה עגול דרסה וכו' ר' יהושע אומר אפילו יש שם שלש מאות פומין לא יעלו (וכולן בכלל הספק אין מעלין את היחיד הואיל ופומי הכלי דבר שיש בו מנין הוא לא בטלי ואפילו בדרבנן — רש"י)]. ופ"פ ביור"ד סימן פ"ו ס"ג: ביצת נבילה וטריפה אפילו נגמרה שכינצא בה נמכרת בשוק אסור ואפילו נתערבה באלף כולן אסורות. ועמש"ש בס"ק א' שדברי המחבר הם „כתנא דליטרא דקציעות ולכן אפי' ביצת נבילה כולן אסורות“. וכאן ג"כ מדליקין אותו במנין ולכך לא בטיל. ואע"ג דאינו במנין רק משום שהיא קדושה ומקיימים בו מצוה ולא בעצמו, אפ"ה מיקרי דבר שבמנין. דהכי אשכחן אפילו לקולא בפרק הערל פא ב בחתיכות חטאות טמאה בשל טהורות דתעלה. דאיתא כיבמות שם: חתיכה של חטאת

שאינו של גנאי. וע"כ הא דפליג עליה בעל העיטור היינו אפילו בתשמיש קבוע שמותר. וע"ז כתב הטור שהרא"ש פליג וס"ל דתשמיש קבוע אסור אף תשמיש של קדושה. והט"ז — שכתב שדעת בעל העיטור שרק תשמיש מצוה דרך עראי מותר — אזיל לשיטתו שבסק"ג הגיה ברא"ש. וכתב שיש ט"ס ברא"ש. וצ"ל: ואפילו תשמיש עראי שאינה של גנאי כהרצאת מעות וכו'. דטעם שאמרו בגמ' ע"ז הוא משום ביזוי מצוה וזה שייך אפילו באינו של גנאי וכו' וכן משמע ברמזים שלא הזכיר של גנאי וכו' עכ"ל הט"ז. אבל נראה טעמו דמתיר ממ"ש מעות שהוא תשמיש של חול.

(ז) שבת כא ב: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ וכו' ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו אמר רבא צריך נר אחרת להשתמש לאורה (ולעשות היכר לדבר — רש"י). [והוסיף הד"א: וה"נ לדידן שמדליקין בפנים ומ"ש נוהגי' היינו אף שיש נר על השולחן מ"מ ידליק נר אחרת באותו מקום שמדליק הנר חנוכה דאם ישמש שם יהיה נגד נר נוסף וע"ז מציין רבנו דלא חיישינן דבשביל שיש שם ג"כ הנר חנוכה יוסיף לו הנאת האור כי רבה דהלא גם במניח על שולחנו אף שיש נר אחרת ג"כ איכא האי טעמא ואפ"ה שרי הכי נמי לדידן].

(ח) כנ"ל בסי' תרע"א ס"ב [ברמ"א: ויזהרו ליתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד כדי שיהיה היכר כמה נרות

ולמ"ד אסור להרצות מעות כנגד של חנוכה דוקא הרצאת מעות וכיוצא בה שהיא תשמיש רשות ושל חול וכדקא פירש טעמיה משום בזוי מצוה אבל תשמיש מצוה ותשמיש קדושה מותר להשתמש לאורה וכו', עכ"ל. אבל הרמב"ן במלחמות ס"ל ד„רבנותא קמ"ל שאפילו הרצאת מעות שאינו אלא עיון הקל אסור כ"ש תשמיש אחר בין של מצוה בין של קדושה ואפי' שמואל נמי בשאר תשמישין מודה דאסור וכו' ולא חלק אלא על הרצאת המעות מפני שאינו תשמיש אלא הנאה בעלמא וכו' מכללא דשמעתא כולה שמעינן דנר חנוכה בכולהו שמושינן אסור כעין דבר שיש בו קדושה והרצאת מעות וכ"ש שאר תשמיש קאמרינן“. וע"ע מש"ש. והחמד משה באות ד' ר"ל שהט"ז לא ראה דברי המאור, וז"ל: אולי לא ראה הרב הט"ז בכתבו זאת דברי המאור בעל דעה זאת דכתב דאף תשמיש קבוע של קדושה מותר והוא למימרא דרב אסי דקמ"ל דוקא תשמיש רשות אסור כעין הרצאת מעות משום ביזוי מצוה כדא' ר"י שלא יחא מצוות בזויות עליו וזה הטעם שפירש"י שיהא ניכר שהוא נר של מצוה כ"כ לפי סברת בעלי הש"ס דסברו

1 דברי רבנו צ"ב. לכאורה נראה שכוונתו שעפ"י גירסתנו שהרא"ש מתיר בתשמיש עראי, ראייתו היא ממ"ש בגמ' הרצאת מעות, ומ' דוקא כה"ג שהוא תשמיש חול. דאל"כ לינקוט תשמיש דקדושה. ומכאן הוכיח רבנו שתשמיש עראי דקדושה שרי וכע"ז פירש הד"א. אך עדיין קשה שהרי לפי הב"י הרא"ש מתיר בעראי גם בחול תשמיש שאינו של גנאי.

ויתכן שרבנו — בכתבו „אבל נראה כו'“ — אין כוונתו לאמת הגירסא שכרא"ש בפנינו. אלא רבנו בא לתרץ קושיית הט"ז „הא הטעם דאסור להשתמש לאורה הוא מפני שיהא ניכר שהוא נר של מצוה“. וע"ז כתב רבנו שהרא"ש מוכיח „ממ"ש מעות שהוא תשמיש של חול“, ומוכח דתשמיש של קדושה שרי. והטעם, דלמסקנא לא פסקינן כמ"ד מפני שיהא ניכר, אלא — כמ"ד מטעם ביזוי, ובתשמיש של קדושה אין ביזוי. וכבר איפליגו קמאי בביאור דברי הגמ' הנוקטת „הרצאת מעות“. בעל המאור כת': למ"ד אסור להשתמש לאורה של נ"ח כל תשמיש במשמע אפילו תשמיש דמצוה ותשמיש דקדושה כיון שהם זכר לנרות ולשמן של היכל וכו'.

האסור בהנאה בשאר נרות אפילו אחד נאלץ * לא בטיל דהוי דצר של מנין (ת"ה סי' ק"ג) אלא ידליק מן המעורבות
כל כך שזדאוי נר של היתר דולק עם נר של איסור ואז מותר להשתמש אצלן (ד"ע): ב ח (יא) הדלקה עושה * (פי' להדליק כל
אחד בפני עצמו אצל
להדליק ז' או ג' נימד
ח מסקנת הגמרא כ"ג. נטל כרוב).

ביאורי הגר"א

שחולק ע"ז וכמ"ש בתוס' שם דאזלינן אחר מה שיהיה אחר
הביטול וכ"כ בש"ע י"ד סימן ק"א ס"א ואפי' אם כו':
(יא) הדלקה. הוא לשון ש"ע בעצמו ול"ע ועט"ז
שז' דר"ל מין שהדליק קיים כנר המנחה וא"ל יומר:

מדליקין אותו נמנין אע"ג דאינו נמנין רק משום
שהוא קדושה ולא נענמו דהכי אשכחן אפילו לקולא נפרק
הערל פ"א ז' נחתיכות מטאות טמאה בשל טהורות דמעלה
וכ' תוס' שם ד"ה דצרי הכל כו' דלא שייך כו' ועט"ז

ברכת אליהו

שאם תחבטל היתה מותרת וראויה להתכבד. [ועמ"ש ש"ס ק"ד.
הרי דאזלינן אחר מה שהוא אחרי הביטול. וה"נ כאן יש לנו
לומר דיתבטל כפי מה שיהי' אחר הביטול — ד"א. ועיי'ן
שעה"צ סקכ"ד].

(יא) מ"ש "לפיכך וכו'" הוא לשון השו"ע בעצמו
[ומסתברא שאינו חייב להדליקם דהו"ל ככבתה דהדלקה
עושה מצוה וכבר הדליקה — לשון הרשב"א בתשו' ח"א סי'
תקל"ט]. וצ"ע [מדוע תלה המחבר הדין דכבתה אינו זקוק לה
לדין ש"הדלקה עושה מצוה". והוסיף הד"א: והלא רב ס"ל
דאין מדליקין מנר לנר ואיתא שם דזהו אם הנחה עושה מצוה
והלא רב ס"ל כבתה אין זקוק לה]. ועט"ז שכתב דר"ל כיון
שהדליק קיים כבר המצוה וא"צ יותר. [וז"ל הט"ז בסק"ח:
איני יודע היאך תלוי זה בזה דאפילו אם תאמר הנחה עושה
מצוה הוה הדין כן ותו דבגמ' הביא הרבה הוכחות דלא קיי"ל
הנחה עושה מצוה ואמאי לא הוכיח ממה דקי"ל כבתה אין
זקוק לה אלא נראה דכאן לא בא לאפוקי ממ"ד הנחה עושה
מצוה אלא ה"ק כיון שהדליק תכף קיים המצוה ע"כ אם כבתה
אין זקוק לה. וכ"כ הפרי חדש. וז"ל: האי לפיכך אינו מדוקדק
דאפי' למ"ד הנחה עושה מצוה איכא למימר דאם כבתה אינו

טמאה שנתערבה במאה חתיכות של חטאות טהורות וכן
פרוסה של לחם הפנים טמאה שנתערבה במאה פרוסות של
לחם הפנים טהורות תעלה ר' יהודה אומר לא תעלה אבל
חתיכה של חטאת טהורה שנתערבה במאה חתיכות של חולין
טהורות דברי הכל לא תעלה. וכת' תוס' שם ד"ה דברי הכל:
נראה לפרש דטעמא דסיפא דנתערבה בשל חולין משום
דלאחר שנתבטלה ראויה להתכבד בה לפיכך לד"ה לא בטלה
אבל רישא שנתערבה בחתיכות טהורות של חטאות דכי נמי
תעלה אין ראויה להתכבד בה דלא שייך כיבוד בפני כהנים
במקדש ולהכי לת"ק תעלה דהוי כל שדרכו. [הרי"ד ס"ל להגמ'
לפי התוס' הנ"ל דאף אם הי' התערובות בחולין לא היה בטל
משום דהוי חתיכה הראויה להתכבד אפ"ה כשהוא הקדש
נתבטל הכיבוד ובטל ונשתנה מחמת שם הקודש להקל וכ"ש
כאן אף דבלא המצוה מחמת עצמו לא הוי דבר שבמנין מ"מ
מחמת המצוה נעשה דבר שבמנין ואינו בטל ונשתנה להחמיר
— ד"א]. ועט"ז שחולק ע"ז וכמ"ש בתוס' שם דאזלינן אחר
מה שיהיה אחר הביטול². וכ"כ בשו"ע יור"ד סימן ק"א ס"א.
שהמחבר פסק שם: חתיכה הראויה להתכבד דינה ככריה
דאפילו באלף לא בטלה ואפילו אם היא אסורה בהנאה כיון

אזלינן אחר מה שיהי' אחר הביטול ושפיר בטל כדבר שאינו במנין.
ובט"ז שם כתב עוד: אמנם נ"ל מטעם אחר דלא בטל וכו' כיון
דקי"ל דקבוע כמחצה על מחצה וכו' עכ"ל. ועל מ"ש הט"ז דהוי
קבוע השיג הפנים מאירות ח"א תשו' צ"ח, וז"ל: ולא זכיתי להבין
דבריו מאי קבוע שייך כאן הלא מבואר בסי' ק"י דקבוע דאורייתא
היכא דאיסור ידוע וניכר במקומו כמו ט' חנויות וקבוע דרבנן היינו
מחמת חשיבותו או שהוא הראוי להתכבד או שהוא דבר שבמנין
אינו בטל ולפי הנחתו של הט"ז דלא הוי דבר שבמנין א"כ לא שייך
ביה קבוע כל היכא דנתערב חד בתרי בטל בין במקומו בין שהוזה
משם למקום אחר וצ"ע וכו' עכ"ל. וע"ע מש"ש בישוב דברי תה"ד.
ובשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ל"ב השיג על הפנים מאירות,
והעלה שדברי תה"ד נכונים. וביאר שאין כונת תה"ד להוכיח
דאזלינן בתר מעיקרא אלא שהתה"ד רוצה להביא ראיה דלא נימא
דנר חנוכה לא מיקרי דבר שבמנין כלל אף שמדליקין במנין. ומייתי
ראיה מחתיכה של חטאת דבטילה אע"ג דכנגדן בחתיכות של חול
הוי חתיכה הראויה להתכבד וא"כ כ"ש שיש להחמיר אם הן דבר
שבמנין אף שכנגדן בחול לא מיקרי דבר שבמנין. ולגבי קושיית
הפנים מאירות ביאר השבות יעקב שכיון שהנר חנוכה קבוע במקומו
הראשון וכן שני השמשים אלא שהוא אינו יודע איזה היתר ואיזה
איסור הוי ג"כ קבוע. וע"ע מה שהאריך שם. וגם בחמד משה אות ו'
האריך ליישב קושי' הט"ז, ע"ש. וראה מור וקציעה ופרי מגדים
יור"ד סי' ק"א שפתי דעת סק"א ובאנצקלפ"ת כרך י"ח ערך חתיכה
הראויה להתכבד עמו' ר' ובציזו 134 שם.

לרב כל תשמיש אסור ואפילו של קדושה ע"ש, עכ"ל. וע"ע מש"ש.
2 מ"ש רבנו "ועט"ז שחולק ע"ז" כוונתו למ"ש הט"ז בסק"ו,
ח"ל: כתוב שם בת"ה סי' ק"ג אע"ג דכשמוכרין אותו מוכרין
במשקל אלא דמצוה הוה דבר שבמנין מ"מ כיון שנתערבו בו אחר
שהודלקו למצוה והשתא הוה דבר שבמנין במלתיהו קיימי ואע"ג
דלענין חול לא הוה דבר שבמנין ומייתי ראיה ממ"ש התוס' פ' ג"ה
דף ק' וא"ת אמאי אמרי' בפרק הערל חתיכת חטאת טמאה
שנתערבה בק' טהורות תעלה ובטילה ומתריצין רקדשים לא מקרי
ראוי להתכבד הואיל ואינם ראויים אלא לכהנים ורגילים וע"ז לאכול
בלא החזקת טובה אלמא אע"ג דבעלמא היה ראוי להתכבד מ"מ
בתר השתא אזלי' אפי' לקולא כ"ש כאן לחומרא ע"כ ומאוד תמהני
על גבור רבה זה דכ' שלא בדרקדוק אדרבה משם ראיה להיפך דכתבו
שם התוס' ובפ' הערל דאזלינן בתר מה שיהיה אחר הביטול משום
הכי שם בפ' הערל דף פ"א בסיפא כחטאת שנתערבה בחולין לא
תעלה משום דלאחר שנתבטלה ראויה להתכבד בה אבל ברישא
שנתערבה בחתיכות טהורות של חטאת דכי נמי תעלה אין ראוי'
לכבד דלא שייך כבוד כהנים במקדש הלכך תעלה דהו"ל כל שדרכו
למנות כו' עכ"ל פי' (התוס') ואנן קיי"ל דוקא את שדרכו למנות בכל
מקום וכאן בחנוכה אם נאמר שיבטל הנר חנוכה ברוב של חול לא
יהי' דבר שבמנין דהא בחול אין משתמשין בו במנין ודמי לרישא
דאם נתערבה חתיכה טמאה בין הטהורות דשפיר בטילה כמ"ש כו'
עכ"ל. וזהו מ"ש רבנו: וכמ"ש בתוס' שם וכו'. דגם לתוס' כיון
שלאחר הביטול יהיו כל הנרות חולין ולא מיקרי דבר שבמנין.